

КОМПЕТЕНТНІСТЬ ЯК НАБУТА ГУМАНІСТИЧНА ЧЕСНОТА

У статті розглянуто чесноти, які формують людину як особистість. Відзначено практичну відсутність знайомства студентів з природними та набутими чеснотами людини. Обґрунтовано, що компетенцію можна розглядати як набуту чесноту. Ключові слова: виховання, етика, природні чесноти, набуті чесноти, компетентність.

Постановка проблеми. Формування й розвиток інформаційного, знанневого суспільства в умовах оголошеної Генеральною Асамблеєю ООН «освіти для стійкого розвитку» передбачає розробку нової парадигми освіти, пошук нових підходів до її філософського осмислення. Під освітою для сталого розвитку розуміють «процес і результат прогнозування та формування людських рис – знань, умінь, навичок, відношень, стилю діяльності людей і співтовариств, рис особистості, компетентностей, що забезпечують постійне підвищення якості життя» [3]. Варто зазначити, що поняття «достатня життєва та соціальна компетентність» як чинник «прориву до якісно нової освіти» було запроваджено в Україні наприкінці 1990-х рр. [17].

Із нормативних документів випливає, що концептуальною основою оновлення змісту освіти є «компетентнісний підхід», під яким розуміють «спрямованість освітнього процесу на формування та розвиток ключових (базових, основних) і предметних компетентностей особистості». При цьому, на думку науковців, ключові компетенції сприяють досягненню успіхів у житті, продуктивності та конкуренції на ринку праці, скороченню безробіття завдяки розвитку гнучкого та кваліфікованого трудового потенціалу людини й середовища для інноваційних перетворень [14].

Залишаючи поза увагою аналіз визначень концептуального змісту терміна «компетентність», звернемо увагу на зв'язок компетентнісного підходу з концепцією випереджальної освіти [5]. Вона передбачає не тільки одержання глибоких, стійких знань з науки та техніки, а й розвиток здібностей учнів практично використовувати свої знання для управління та вдосконалення майбутніх технологічних процесів у різних сферах людської діяльності. Така модель повинна бути, в першу чергу, спрямована на формування глобальної сфери розуму [8]. Упродовж XVIII ст. розум дійсно розглядали як універсальну, загальну й головну константу людини. Остання була оголошена абсолютно автономним органом осягнення світу, справжнім суддею в усіх справах людських. Цінність розуму передбачала також віру в природну впорядкованість та розумність самого світу, нібито іманентно просякнутого логосом, переконаність у здібностях людини осягнути цей світ і влаштувати його на розумних засадах [9]. У XIX ст. панувало переконання в тому, що людина володіє не тільки розумом, не меншою мірою їй властива вольова активність, здатність практично перетворювати навколишній світ з метою задоволення власних потреб [10].

Проте в західноєвропейській філософії, починаючи з останньої третини XIX ст., з'являється проект критики розуму і його цінностей. Пізніше Ю. Хабермас напише: «Розум сам руйнує людське, гуманність, яка виникає саме завдяки розуму... процес освіти із самого початку зобов'язаний своїми імпульсами інстинкту самозбереження, який калічить і деформує розум, тому що затребуваним виявляється тільки розум, як він існує у формі цілераціонального підкорення та підпорядкування природи інстинктів, тобто інструментального розуму» [24].

Як стверджує «Антропологічний маніфест», XX ст. стало століттям бажань. Людина в межах західної цивілізації непомітно для себе стала нестримним споживачем. Потрапивши в цілковиту залежність від гедоністичного принципу задоволення своїх споживчих інтересів, людська істота перетворилася на «людину, що споживає» – homo consumens [10]. Постає питання: яким буде XXI ст., якщо не зупинити негативні тенденції, унаслідок яких саме історичне існування стає проблематичним? Саме у зв'язку із цим особливого значення набуває створення таких умов у навчально-виховному процесі, які б сприяли розумінню, вихованню й самовихованню основних, гуманістичних чеснот молодій людині.

Мета статті – обґрунтувати, що компетентність належить до основних універсальних гуманістичних чеснот людини інформаційного суспільства.

Виклад основного матеріалу дослідження. Відповідь на найважливіше питання ХХІ ст. дає італійський учений-енциклопедист А. Печчеї, ініціатор створення Римського клубу. Він зазначає: «...Суть проблеми, яка постала перед людством на нинішній стадії його еволюції, полягає саме в тому, що люди встигають адаптувати свою культуру відповідно до тих змін, які самі ж вносять у цей світ, і джерела цієї кризи лежать усередині, а не поза людської істоти... І вирішення всіх цих проблем повинно виходити насамперед зі зміни самої людини, її внутрішньої сутності. Проблема в підсумку зводиться до людських якостей і шляхів їх удосконалення. Бо лише через розвиток людських якостей і людських здібностей можна домогтися зміни всієї орієнтованої на матеріальні цінності цивілізації й використовувати весь її величезний потенціал для благих цілей» [15]. Цей висновок підтримано в більшості праць як зарубіжних, так і вітчизняних філософів.

Згідно з філософським визначенням, цілісна сукупність внутрішніх якостей особистості, які втілюють людський ідеал у його моральній досконалості, є чеснота – фундаментальне моральне поняття, що характеризує готовність і здатність особистості свідомо й твердо слідувати добру [23]. Дослідженню феномену чесноти присвячено фундаментальну філософську працю А. Макінтайра «Після чесноти», у якій здійснено спробу окреслити шлях подолання морального хаосу й безладу нашої доби шляхом відродження глибинної етики чеснот, властивих їй реальних критеріїв блага й досконалості [12]. А. Макінтайр виявляє в природі чесноти три взаємопов'язаних аспекти.

По-перше, чеснота являє собою якість людини, яка формується під час її участі в різних соціальних практиках, завдяки чому людина виявляється здатною реалізувати внутрішні цілі-блага, які конституують ці види практик. Беручи участь у практиках, людина розвиває в собі як специфічні особистісні якості, необхідні для досягнення внутрішніх цілей-благ конкретних практик, так і комунікативні якості, або чесноти, необхідні для взаємодії з іншими учасниками практик. Мова йде про *справедливість, мужність і правдивість*.

По-друге, чеснота – це така якість, завдяки якій людина виявляється здатною вибудувати все своє життя як послідовний наратив, єдність і цілісність якого задається перспективою пошуку вищої мети як блага всього її життя, і протистояти всім спокусам, проявам зла, з якими може зіткнутися в ході цього пошуку. Саме в контексті життєвих наративів конкретних моральних суб'єктів відбувається вирішення конфліктів між цінностями й нормами різних практик, що часто виникають між їх учасниками.

По-третє, А. Макінтайр визначає чесноту в контексті традицій родини, роду, суспільства, міста, держави тощо. Значущість традицій для морального життя полягає в тому, що вони задають контекст розвитку практик і пошуку блага морального суб'єкта.

Варто підкреслити, що, описуючи природу чесноти в контексті цих трьох аспектів (практики, наративної єдності життя й традиції), А. Макінтайр стверджує, що будь-яка чеснота й мораль як сфера чеснот історично, культурно та соціально детерміновані. В античному світі термін «чеснота» (*ареті*), згідно з дослідженням О.Лосева, крім моральної досконалості, позначав і добротність, і доблесть, і гідність, і шляхетність, і вихованість, і досконалість, і душевну або духовну силу [11].

Вища чеснота, за Платоном, відповідає спогляданню вічних ідей і має назву «мудрість». Цілеспрямованому й активно діючому розуму в Платона відповідає мужність. Нарешті, досконала чуттєвість, за Платоном, є складним концептом (*σωφροσύνη*), який важко перекласти точно на будь-яку європейську мову, що означає сукупність якостей людини, таких як помірність, самоконтроль, стриманість і розсудливість тощо («Нічого зайвого» і «Пізнай самого себе»).

За Арістотелем, чеснота – це внутрішній порядок або склад душі; середина між пануванням чистого розуму й пануванням оголеної чуттєвості (щось середнє між двома крайнощами). Внутрішній порядок людина набуває у свідомому й цілеспрямованому зусиллі. Серед найважливіших Арістотель виділяє дві групи чеснот: моральні (*мужність, щедрість, правдивість, великодушність, ввічливість, справедливість, дружба*) і розумові (*наука, мистецтво, розум, мудрість і розсудливість*) [23].

Іудео-християнське розуміння чеснот ґрунтується на мові понять повинності, боргу, обов'язку, взагалі правильного. Лад етики Божественного закону передбачав наявність

Божественного законодавця, даних ним змістових приписів-заповідей, а також неодмінно санкцій, які застосовувалися до виконавця або порушника осудних приписів. Посилання на авторитет божественного законодавця було достатньою підставою для визнання цих приписів безсумнівними, легітимними й обов'язковими для виконання [1]. Головними чеснотами в ортодоксальному християнстві є *любов, віра, надія*, а також *розсудливість, мужність, справедливість, помірність*. Архімандрит Платон (Ігумнов) у праці «Православне моральне богослов'я» поділяє чесноти на природні й набуті [2]. Природні чесноти – це чесноти природних сил і здібностей душі, тобто *розуму, почуття й волі*. Вони даються людині від народження. Природними чеснотами є ясність розуму, швидкість думки, надійність пам'яті, щирість почуття, стійкість волі. Набуті чесноти, за архімандритом Платоном, – це чесноти, засвоєні людиною в процесі інтелектуального й морального формування, що є результатом здобутої освіти та виховання. Набуті чесноти видозмінюють у своєму розвитку внутрішні джерела здібностей людини й самі стають її другою природою, що дає змогу людині діяти найбільш плідно в плані досягнення вищого морального призначення в житті. Набутими інтелектуальними чеснотами він вважав творчу міць *розуму й сукупність мудрості, знань і компетенції*. Звернемо увагу на включення архімандритом Платоном *компетенції* до переліку чеснот.

В ісламському уявленні, висловленому арабо-мусульманським філософом-енциклопедистом Міскавайхом (930–1030 рр.), відповідно до платонівської традиції, виділено три головні чесноти, що відповідають трьом частинам душі: *мудрість, мужність, помірність*. Їх гармонія утворює четверту чесноту – *справедливість*. Слідом за Арістотелем Міскавайх визначає добродієність як «середину» між надлишком і нестачею [23].

Засновник позитивної психології М. Селігман, навпаки, на підставі дослідження великої кількості літературних джерел за допомогою трьох основних критеріїв відбору зробив висновок, що практично всі релігійно-філософські вчення різних часів і народів однаково називають шість основних чеснот: *мудрість та знання, мужність, любов і людяність (гуманізм), справедливість, помірність, духовність* [19, с.178].

Після огляду філософського змісту чеснот варто повернутись до основної мети статті. Думку про те, що компетентність є набутою чеснотою, оприлюднив архімандрит Платон, але не обґрунтував її. У педагогічній літературі, на науково-практичних конференціях тривають дискусії щодо розуміння й точного визначення цього терміна. І це не дивно, тому що проблема визначення таких складних понять, як «компетентність», належить до сфери соціолінгвістики, в аспекті якої «компетентність» є достатньо складним концептом, що має ядро та периферію. Це передбачає безліч визначень, і продовження пошуку єдиного, найбільш точного визначення є безперспективним. Можна сказати інакше: такі поняття, як «компетенція», «компетентність», є символічними образами (symbolic representation). Вони не несуть у собі віднесеності до реально існуючих об'єктів, що стоять за ними, на відміну від аналогового способу (analog representation), таких понять, як, наприклад, «птаха» [21]. Доводиться зробити висновок, що відповідь на питання, що таке компетентність, слід шукати з позиції не об'єктивізму (пошук єдиного й абсолютно істинного визначення), а конструктивізму [4].

Нова парадигма освіти, яка ґрунтується на ідеї компетентісного підходу, розроблена Організацією Об'єднаних Націй разом з такими міжнародними організаціями, як Рада Європи й Організація економічного співробітництва і розвитку, тому не може не відображати цінностей західного світу. Саме тому слід особливо підкреслити, що значення терміна «компетентність» тісно пов'язано з ідеєю конкуренції як головної рушійної сили суспільства. В англійській мові, як і в інших європейських, «компетенція» (competence) і «змагання» (competition) – однокореневі слова. Термін «компетентність» був введений у дискурс менеджменту Р. Уайтом у значенні ефективної взаємодії людини з навколишнім середовищем. Категорія компетенції стала включати в себе особистісні складові з урахуванням мотивації і, як наслідок, була розширена до поняття «компетентісна мотивація».

Зовсім інший зміст концепт «компетентність» має в українському та російському суспільствах, де термін «компетентність» означає професіоналізм, глибину знань і досвіду. З позицій конструктивізму з метою довести, що компетентність є чеснотою, варто відштовхуватися від протилежного концепту – «некомпетентність», що виявляється в будь-якій сфері суспільної діяльності. За даними Всесвітньої організації охорони здоров'я, від некомпетентності лікарів люди вмирають у 33 тисячі разів частіше, ніж через авіакатастрофи. Навіть у країнах з

розвинутою медициною кожний десятий пацієнт – жертва лікарської помилки. Наприклад, у США в 2010 р. від лікарської некомпетентності постраждали 180 тисяч осіб, у Канаді – 24 тисячі. Великобританія щорічно звітує про 70 тисяч жертв медицини, Німеччина визнає 100 тисяч лікарських помилок [6]. Головний терапевт Російської Федерації О. Чучаліна на національному конгресі терапевтів «Новий курс: консолідація зусиль з охорони здоров'я нації» заявила, що, на думку провідних учених-медиків, низька тривалість життя російського населення пояснюється насамперед численними лікарськими помилками: не менше ніж третину діагнозів у Росії ставлять неправильно [7]. До речі, в Україні взагалі немає подібної статистики, що зовсім не означає відсутності лікарської некомпетентності, про що свідчать публікації в пресі.

Першість і тріумф російської (радянської) космонавтики змінилися на ряд невдач через низьку кваліфікацію та професійну некомпетентність керівників галузі й більшості підприємств, що призвело до суттєвого зростання термінів виготовлення продукції та значного зниження якості супутників і ракет-носіїв [20]. Щодо педагогічної некомпетентності, то в багатьох наукових працях сформульовано основні вимоги до професійної компетентності вчителів, однак практично відсутні дані про приклади їх некомпетентності. Хоча, за результатами деяких досліджень, майже третина педагогічних помилок пояснюється педагогічною некомпетентністю вчителів [22].

Соціальна некомпетентність підвищує ентропію будь-якої соціальної системи, що сприяє її переходу від порядку до безладу. Порядок у системі стримує, забезпечує постійність, безлад – спричиняє деструктивні зміни. Відповідно, ентропія як характеристика співвідношення порядку й безладу в системі може характеризувати й співвідношення між проявами здатності системи до самозбереження та саморозвитку.

Щодо розв'язання проблеми соціальної некомпетентності, то робиться невтішний висновок: найближчою до здійснення видається та модель, у якій 20% країн (власне, «золотий мільярд») зможуть забезпечити своїм 80% громадян загальне підвищення рівня компетентності за рахунок технічно-фінансових переваг і результативної пропаганди. Що ж до решти світу, то провідні вітчизняні суспільствознавці описують нову структуру соціуму як таку, що характеризується чисельним переважанням нижчих, соціально незахищених верств, які не мають достатньої компетентності. І для підтримання власних систем у стані адекватності владі необхідно мати в цих країнах певне коло «контакторів», що володіють відповідним рівнем компетентності. Але, на відміну від західних суспільств, де елітарні групи підтримують у своїх громадян ілюзію компетентності, аутсайтери собі цього дозволити не можуть, та й не мають на те серйозної мотивації [18].

Можна й далі наводити приклади некомпетентності в різних галузях суспільної діяльності, але вже стає зрозумілим, що професійна або соціальна некомпетентність людини є злом для суспільства. Відповідно, навпаки, компетентність будь-якої людини в будь-якій сфері діяльності є чеснотою. Зрозуміло, набутою, тому що її треба виховувати, починаючи з юного віку.

Не можна сказати, що питання виховання чеснот узагалі відсутнє в середній і вищій школі. Так, у навчальній Програмі «Основи християнської етики» для 11 класу виділено розділ «Християнські моральні чесноти» [13]. Однак тут компетентність не розглядається як чеснота, зате вживається термін «компетентнісний підхід» як складова системи наукового підходу до методології навчання «Основ християнської етики». Розуміючи, що аналіз цієї програми є предметом окремої статті, варто звернути увагу на те, що в межах християнства існують різні етики, які відрізняються між собою. Навіть корінна для християнства ідея первородного гріха й спасіння розуміється в протестантській етиці зовсім інакше, ніж у православній. Виникає питання: яка етика християнства мається на увазі в Програмі «Основи християнської етики» – протестантська чи православна? Це актуальне питання, якщо визнати, що етика економічного життя в цих двох конфесіях має суттєві розбіжності.

Крім того, на нашу думку, не треба включати до християнської етики інші універсальні чесноти. Християнська етика є вказівкою шляху повернення до Бога, тобто цілком релігійна. Усі євангельські чесноти полягають у виконанні двох головних заповідей: «Возлюби Господа Бога твого всім серцем твоїм, і всією душею твоєю, і всіма помислами твоїми» і «Возлюби ближнього твого, як самого себе». Оскільки основою цього життя є гармонія людської волі з Божою і з тим вищим світопорядком, до якого має перейти людина, то й підготовка до цього переходу полягає в підпорядкуванні своєї гріховної волі принципам Божественної істини. Ці

принципи – *віра* (мати повну упевненість в існуванні Бога і в правдивості істин, записаних у книгах Святого Письма), *надія* (заспокоєння серця в Богові з упевненістю, що Він постійно турбується про нас і наше спасіння, дасть нам усе необхідне до життя і обітоване блаженство, якщо ми будемо виконувати заповіді Його), *любов* (це прихильність нашого серця до Бога). Теоретично-методологічні засоби не спроможні актуалізувати індивідуальний духовний досвід людини. Релігійне почуття або дається, або досягається важкою повсякденною духовною працею, яка скеровується «почуттями серця». Нарешті, варто зауважити, що декларування компетентнісного підходу як складової методологічного підходу до навчання основ християнської етики зовсім не означає визнання компетентності як чесноти.

Висновки. Термін «компетентність» слід розуміти й використовувати в дискурсі конструктивістського підходу. Різні країни розуміють цей термін з урахуванням своїх історичних особливостей і соціально-економічних умов розвитку. Наявність компетентних людей є благом для суспільства, компетентність підвищує рівень упорядкування суспільних систем, некомпетентність, навпаки, збільшує ентропію системи. Тому компетентність слід розглядати як універсальну чесноту й додати її до переліку універсальних чеснот, які набувають надзвичайно важливого значення в інформаційному суспільстві.

Література

- 1.Артемьева О.В. Теоретические основания этики добродетели [Электронный ресурс] / О.В. Артемьева // Философия и этика : сборник научных трудов к 70-летию академика РАН А.А. Гусейнова // Сайт Института философии Российской АН. – Режим доступа: <http://iph.ras.ru/uplfile/ethics/biblio/SK/artemieva.html>.
- 2.Архимандрит Платон. Православное нравственное богословие [Электронный ресурс] / Архимандрит Платон // Информационно-аналитический портал «Православие и современность». – Режим доступа: <http://www.lib.eparhia-saratov.ru/books/09i/igumnov/igumnov1/97.html>.
- 3.Бібік Н.М. Компетентнісний підхід: рефлексивний аналіз застосування [Електронний ресурс] / Н.М. Бібік // Компетентнісний підхід у сучасній освіті: світовий досвід та українські перспективи : монографія; [під заг. ред. О.В. Овчарук]. – К. : К. І. С., 2004. – 112 с. – Режим доступу: http://www.undp.org.ua/files/en_33582maket_competence_eng_ost.pdf.
- 4.Бродский А.И. Нормативная этика: от объективизма к конструктивизму [Электронный ресурс] / А.И. Бродский // Этическая мысль : ежегодник. – М. : ИФ РАН, 2000. – Режим доступа: <http://iph.ras.ru/uplfile/root/biblio/em/em1/9.pdf>.
- 5.Висоцька О.Є. Концептуальні засади випереджаючої освіти для сталого розвитку / О.Є. Висоцька // Освіта для сталого розвитку : науково-методичний посібник. – Дніпропетровськ : Роял Принт, 2011. – 200 с.
- 6.Врачи убивают в 33 тысячи раз больше, чем самолеты [Электронный ресурс] // Портал информационного агентства УНИАН. – Режим доступа: <http://ru.tsn.ua/ukrayina/vrachi-ubivayut-v-33-tysyachi-raz-bolshe-chem-samolety.html>.
- 7.Главный терапевт России: причина низкой продолжительности жизни в стране – врачебные ошибки [Электронный ресурс] // Портал информационного агентства БИЗНЕСИНФО. – Режим доступа: <http://www.biznesinfo.ru/company-1013/articles-765.html>.
- 8.Горшенин В.А. Опережающее образование – основа мировоззрения в XXI веке [Электронный ресурс] / В.А. Горшенин // Обозреватель-Observer. – 1997. – № 9. – Режим доступа: <http://www.rau.ru/observer/N09-97/index.htm>.
- 9.Критика универсальных ценностей разума в западноевропейской философии XIX–XX вв. // Украина в системе современных цивилизаций: трансформации государства и гражданского общества : материалы III Международной научно-практической конференции, 21–22 мая. – Одесса, 2010. – Т. 1. – С. 89–94.
- 10.Лазарев Ф.В. Антропологический манифест [Электронный ресурс] / Ф.М. Лазарев. – Режим доступа: <http://www.madn.org/content/articles/Anthropol%20manifest.htm>.
- 11.Лосев А.Ф. История античной эстетики. Итоги тысячелетнего развития / А.Ф. Лосев. – М. : Искусство, 1992. – Т. VIII. – Кн. II. – 569 с.
- 12.Макинтайр А. После добродетели / А. Макинтайр; [ер. с англ. В.В. Целищева]. – М. : Академический Проект; Екатеринбург : Деловая книга, 2000. – 384 с.
- 13.Навчальна програма «Основи християнської етики» для 1–11 класів загальноосвітніх навчальних закладів. – Острог : Вид-во Національного ун-ту Острозька академія, 2010. – 160 с.
- 14.Овчарук О.В. Розвиток компетентнісного підходу: стратегічні орієнтири міжнародної спільноти [Електронний ресурс] / О.В. Овчарук // Компетентнісний підхід у сучасній освіті: світовий досвід та

-
- українські перспективи : монографія / під заг. ред. О.В. Овчарук. – К. : К. І. С., 2004. – 112 с. – Режим доступу: http://www.undp.org.ua/files/en_33582maket_competence_eng_ost.pdf.
15. Печчеи А. Человеческие качества / А. Печчеи. – М. : Прогресс, 1985. – 312 с.
16. Пометун О.І. Дискусія українських педагогів навколо питань запровадження компетентнісного підходу в українській освіті [Електронний ресурс] / О.І. Пометун // Компетентнісний підхід у сучасній освіті: світовий досвід та українські перспективи : монографія / під заг. ред. О.В. Овчарук. – К. : К. І. С., 2004. – 112 с. – Режим доступу: http://www.undp.org.ua/files/en_33582maket_competence_eng_ost.pdf.
17. Про Концепцію загальної середньої освіти (12-річна школа) : Постанова Колегії МОН України, Президії АПН України від 22.11.2001 р. № 12/5–2 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://osvita.ua/legislation/Ser_osv/2712/.
18. Розумний М. Соціальна некомпетентність та шляхи її подолання [Електронний ресурс] / М. Розумний. – Режим доступу: <http://lib.chdu.edu.ua/pdf/pidruchnuku/21/26.pdf>.
19. Селигман М. Новая позитивная психология: Научный взгляд на счастье и смысл жизни / М. Селигман; [пер. с англ.]. – М. : София, 2006. – 368 с.
20. Сравнительный анализ финансирования гражданских космических программ России, Китая, Индии и США [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.tssonline.ru/articles2/sputnik/sravnitelni-analiz-finansirovaniya/>.
21. Стуф А. Что есть компетенция? Конструктивистский подход как выход из замешательства [Электронный ресурс] / А. Стуф, Р. Мартенс, Х. Хероен; [пер. с англ.]. – Режим доступа: <http://www.ht.ru/press/articles/print/art26.htm>.
22. Тридцать ошибок учебно-воспитательного процесса в общеобразовательной школе [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.pravlib.ru/pedagogika7.html>.
23. Философская энциклопедия. – М. : Директмедиа Пабблишинг, 2006. – 400 с.
24. Хабермас Ю. Философский дискурс о модерне / Ю. Хабермас. – М., 2003. – С. 121.

Summary

Zanfirova T., Zoska Y. Competence as an Acquired Virtue. The main focus of this article is to review the virtues that form the human being as a person. Draws attention to the practical absence of dating students with natural or acquired virtues of man. It is shown that the competence can be considered as acquired virtue.
Keywords: education, ethics, natural virtues acquired virtues, competence.

УДК 37.01

© **Наталія Шуст**
Національний авіаційний університет (м. Київ)

КОМПЕТЕНЦІЇ В СИСТЕМІ ОСВІТНЬОЇ ІННОВАТИКИ

*Освіта – стратегічний ресурс соціально-економічного, культурного і духовного розвитку суспільства, поліпшення добробуту людей, забезпечення національних інтересів, зміцнення міжнародного авторитету держави. У доповіді міжнародної комісії з освіти ЮНЕСКО було визначено основні, глобальні компетенції, сформульовано «чотири основи», на яких базується освіта: навчитися пізнавати, навчитися робити, навчитися жити разом, навчитися жити. **Ключові слова:** освіта, вища освіта, європейська вища освіта, інноватика, освітня інноватика, інноваційна освіта, компетенції, соціальна компетентність.*

Загальною світовою тенденцією є базування освіти на сучасних інноваційних технологіях. Основними складовими частинами освітньої інноватики є: а) теорія створення інновацій у системі освіти; б) методологія сприйняття, оцінки та інтерпретації нового у філософії, соціології, дидактиці; в) технологія і досвід практичного застосування освітніх інновацій. Зазначені складники утворюють ядро освітньої інноватики, яке об'єднує система взаємопов'язаних понять і структурних положень [1].

Характерною особливістю системи освіти є розвиток напряму наукового знання – освітньої інноватики. Мотивацією цієї галузі є суперечності між фундаментальними науковими